

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วัยรุ่น เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Adolescence ซึ่งหมายถึง กระบวนการเจริญเติบโตหรือเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (Maturity) เพราะการที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ไม่ใช่จะเจริญแต่ทางร่างกายด้านเดียวเท่านั้น ทางจิตใจก็ต้องเจริญเป็นเงาตามตัวไปด้วย นั่นคือ จะต้องมีการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม (Elizabeth B. Herlock, 1974 : 391) ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายสูงสุด มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ การเข้าสังคม การเรียน การงาน ค้นหาอุดมคติในชีวิต ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้เลียนแบบ และการทดลองบทบาทในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต วัยรุ่นจึงเป็นระยะที่แสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่เด่นชัด และการมีพัฒนาการสมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ชีวิตต่อไปอย่างถูกต้องของบุคคลจนเข้าวัยชรา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปสู่ทางที่ผิด โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องแล้วนั้น ความเสียหายอันเป็นผลมาจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จะทำให้วิถีทางการดำเนินชีวิตไม่เป็นไปตามธรรมชาติในทางที่ดี

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) เป็นกระบวนการทางสังคมและทางจิตวิทยาซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจึงต้องอาศัยกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมเพื่อจะช่วยให้เขาเป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้การขัดเกลาทางสังคมยังทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ เป็นมนุษย์ที่มีวัฒนธรรม และมีสภาพที่แตกต่างจากสัตว์ร่วมโลกชนิดอื่น ๆ (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2543:43)

✎ ในกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ (Globalisation) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และค่านิยม ดังนั้นเพื่อให้ได้ เยาวชนที่มีคุณภาพมีทักษะในการปรับเปลี่ยนตัวเองตามสภาพแวดล้อมของสังคมรอบข้างได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 จึงมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (นิเทศ ดินณะกุล. 2542 : 113) ที่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมทุกด้าน คือ สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ความสามารถพื้นฐาน โดยอาศัยความร่วมมือและการประสานงานจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เป็นต้น (จรรยา เศรษฐบุตร. 2541:1) แต่ที่ขาดเสียไม่ได้ คือ ตัววัยรุ่นที่จะต้องเห็นคุณค่าความสำคัญของตัวเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง เนื่องจากว่าในปัจจุบันนี้ พฤติกรรมของวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปและพฤติกรรมหลายประการได้ก่อให้เกิดปัญหากับสังคม

* สมพงษ์ จิตระดับ สุธงคะวาทัน (2545:2) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กไทยในสังคมปัจจุบันว่า ในยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์ "วัตถุนิยมเพศเสรี ยาเสพติด" กำลังกลายเป็นค่านิยมพื้นฐานของเด็กไทยสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การที่รัฐในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา มีนโยบายที่เน้นการส่งเสริมการบริโภคนิยม ได้แก่ การใช้จ่ายสิ่งของฟุ่มเฟือย การยึดติดสินค้าราคาแพง มีอิทธิพลทำให้สังคมไทยใช้วัตถุเป็นการวัดค่าฐานะทางสังคม และชนชั้น
2. สังคมไทยมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เช่น ยาบ้า ยาเลิฟ ยาอี มา 7.8 ปีแล้ว และระบาดเข้าสู่ชุมชน บ้าน โรงเรียนปีละไม่น้อยกว่า 700-800 ล้านเม็ด ในกลุ่มเด็กตั้งแต่อายุ 7-20 ปี มีเด็กและเยาวชนไทย 2-3 ล้านคนที่อยู่ในขบวนการค้าและยาเสพติดและมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในบทบาทเหยื่อ เครื่องมือ ระบบตลาด และการพันมิดของผู้ค้ารายใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมอ่อนแอลง

③ เพศเสรี ในเด็กมัธยมตอนต้น อายุระหว่าง 13-16 ปี มักมีเพศสัมพันธ์เปลี่ยนคู่นอน ขยายบริการทางเพศแบบแอบแฝงปนสนุกกำลังระบาดอยู่ในสังคมวัยรุ่น เด็กชายเด็กหญิงรู้จากสิ่งลามก หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น อินเทอร์เน็ต ภาพโป๊เปลือย วิทยุติดตลอดเวลา

④ ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ เนื่องจากเด็กสังคมความรุนแรงมาจากระบบครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะอำนาจนิยม โรงเรียนมีบทบาทในการแข่งขัน การสอบความเครียด กังวลที่ได้รับจากระบบ หลักสูตรการศึกษา การรับซ้ำจากสื่อโฆษณาที่แฝงเรื่องการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ความแปลกที่มากับความคิดแบบหลุดโลก การใช้กำลัง ความวิตถารในอารมณ์ ในทางตรงข้ามเด็กไทยจำนวนหนึ่งเปราะบาง สู้โลกแห่งการพ่ายแพ้ไม่ได้ผิดหวังอย่างรุนแรงใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ทำให้จบลงด้วยการฆ่าตัวตายมากขึ้น

⑤ อินเทอร์เน็ต ช่องว่างระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ในโลกสมัยเก่า กับเด็กไทยพันธุ์ใหม่ในยุคสาระสนเทศมากขึ้นตามลำดับ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต จะเป็นห้องสมุดโลกที่เด็กเรียนรู้ และรับข่าวสาร อินเทอร์เน็ตจึงเปรียบเสมือนดาบสองคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สถาบันทางสังคมมีส่วนกำหนดรูปแบบและหล่อหลอม บุคคลิกภาพของวัยรุ่น โดยผ่านทางสถาบันทางสังคม ซึ่งได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบัน การศึกษา สื่อสารมวลชน และกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างมาก จากสภาพกรณีดังกล่าวงานวิจัยชิ้นนี้จึงมี วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคมกับ พฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษาและเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยง เบนของวัยรุ่น 5 ประการคือ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พฤติกรรมบริโภคนิยม พฤติกรรมการใช้สารเสพติด และพฤติกรรมการเล่นการพนัน

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังที่สำคัญของชาติ และจังหวัด พิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีความเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

ตาราง 1 แสดงรายได้ต่อหัวประชากรของจังหวัดพิษณุโลก เปรียบเทียบภาคเหนือและประเทศ (บาท)

	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534
พิษณุโลก	12,764	12,275	13,598	16,428	18,445	19,921	21,757
ภาคเหนือ	12,733	12,9687	14,361	17,097	18,833	20,401	23,351
ประเทศ	19,627	20,803	23,377	27,632	32,028	28,712	33,624

(ที่มา : พิษณุโลก 2020 วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาสีแยกอินโดจีน)

และมีนโยบายการเป็นจังหวัดที่เรียกว่า "สีแยกอินโดจีน" โดยที่พิษณุโลกเป็นศูนย์กลาง ของการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก และมีสถาบันทางการศึกษามากมาย โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 2 แห่งด้วยกัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร และ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ทำให้จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนประชากรที่เป็นวัยรุ่นอยู่มากเป็น จำนวนถึง 62,134 คน (สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543) และพบว่าในปัจจุบันมีวัยรุ่นที่อยู่ใน สถาบันอุดมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 20-24 จำนวนถึง 14,142 คน (สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543)

จึงกล่าวได้ว่าสังคมของจังหวัดพิษณุโลกอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ เป็นสภาพ สังคมที่มีการแข่งขันกันสูงและวัยรุ่นได้รับรู้ปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ครอบครัวแตกแยก เรื่องราวข่าวสารผ่านสื่อต่างๆมากมาย นอกจากนี้ สภาพของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น แม่ ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน หรือการที่ต้องอยู่กับพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ทำให้วัยรุ่น ประสบภาวะความเครียดสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมพิษณุโลกในปัจจุบันเป็นสังคมแบบ วัตถุนิยม หรือสังคมกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งมีมาตรฐานทางศีลธรรมลดลง มีความฟุ้งเฟ้อ มีความเป็น อยู่แบบตัวใครตัวมัน ทำให้แนวทางอบรมเลี้ยงดูเยาวชนได้เปลี่ยนแปลงไป (พัฒนาก้าววัยรุ่น.

2545:223) ดังจะพบว่าคดีที่เกิดขึ้นในจังหวัดพิษณุโลก 3,190 คดี นั้น เป็นการเพิ่มขึ้น 2.0% วิจารณ์
 รวบรวมขึ้น 9.6% และยาเสพติด 15.4% (สำนักงานอัยการผู้พิพากษาภาค 6.2544) จากสภาพการ
 ข้างต้นทำให้การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นในสถาบัน
 อุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทำให้เกิดความรู้
 ความเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้และปรับตัวของวัยรุ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบ และแนว
 ทางในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์
 เพื่อให้สถาบันทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคมได้แสดงบทบาทที่เหมาะสมต่อการกำหนดและ
 ชี้นำรูปแบบพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมของวัยรุ่น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณ
 ภาพสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ในพิษณุโลกต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันทาง
 สังคม 4 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน กับ
 พฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่น 5 ประการ คือ
 พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมบริโภคนิยม
 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด และพฤติกรรมการเล่นการพนัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่นในสถานศึกษา
2. เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้ง 5 ประการของวัยรุ่น
3. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของ
 วัยรุ่น ในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ขอบเขตของเนื้อหา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการขาดแคลนทางสังคม ที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษา

2. แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

ได้แก่ นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก โดยทำการเก็บข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักศึกษาทุกชั้นปี โดยการสัมภาษณ์นิสิตที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จำนวน 20 คน ที่มีคุณลักษณะดังนี้

2.1 นิสิต นักศึกษาที่กำลังเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ

2.2 นิสิต นักศึกษาที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 พฤติกรรม คือ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการเสพสารเสพติด พฤติกรรมการบริโภคินิยม และพฤติกรรมการเล่นการพนัน

3. ประเด็นศึกษา

คือ การขาดแคลนทางสังคมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน 5 ประการ ได้แก่

1. พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี
2. พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์
3. พฤติกรรมการบริโภคินิยม
4. พฤติกรรมการใช้สารเสพติด
5. พฤติกรรมการเล่นการพนัน

★ นิยามศัพท์

1. วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

2. พฤติกรรมการเบี่ยงเบน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่กลุ่มคนหรือสังคมเห็นว่าผิดไปจากบรรทัดฐานที่คนทั่วไปยึดถือปฏิบัติและก่อให้เกิดการต่อต้าน หรือลงโทษผู้กระทำผิด (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์.2543 :143) ในที่นี้ประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ประการคือ

- 2.1 พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี
- 2.2 พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์
- 2.3 พฤติกรรมการเสพสารเสพติด
- 2.4 พฤติกรรมการบริโภคินิยม

2.5 พฤติกรรมการเล่นการพนัน

③ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยเสรี หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทางเพศในหมู่วัยรุ่นที่เกิดขึ้นในระหว่างศึกษาอยู่ในสถานศึกษา

④ พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ เหล้า เบียร์ ไวน์ หรือการดื่มเครื่องดื่มชนิดอื่นๆ ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสมประมาณไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

⑤ พฤติกรรมการใช้สารเสพติด หมายถึง การเสพยาเสพติดทุกประเภท ทั้งที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ บุหรี่ หรือ ที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาบ้า ผีน กัญชา เฮโรอีน เป็นต้น ซึ่งมีความถี่ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 ครั้ง

⑥ พฤติกรรมการเล่นการพนัน หมายถึง การเล่นการพนันทุกชนิดของวัยรุ่นทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยมีความถี่ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

7. กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้จากสถาบันทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมมีวิถีชีวิตที่มีระเบียบแบบแผน มีกฎเกณฑ์ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคมที่คนในสังคมเชื่อว่าเป็นสิ่งดีงาม